

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

העבודות במעלה המוגרבים

מוגש לוועדת הפנים והגנת הסביבה

כ"ג בשבט תשס"ז

11 בפברואר 2007

כתיבה: אורי טל

אישור: הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 649 6016

פקס: 02 - 649 6103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא עבודות השיפוץ של רשות העתיקות בשער המוגרבים.

מעלה המוגרבים קרס בחלקו בפברואר 2004. בשל הצורך הביטחוני של משטרת ישראל לעלות להר הבית בעת הצורך, נבנה גשר עץ זמני. הואיל ומעלה המוגרבים אינו בטיחותי, וגשר העץ הוא זמני בלבד, הוחל במקביל בתכנון גשר קבוע לשער המוגרבים.

ב-8 בינואר 2007 נתנה רשות הרישוי בעיריית ירושלים היתר בנייה להקמת גשר קבוע לשער המוגרבים. ב-6 בפברואר החלה רשות העתיקות בעבודות במקום לפי החלטת הממשלה.

במסמך מוצגת השתלשלות העניינים אשר הובילה לתחילת העבודות במעלה המוגרבים ובגן הארכיאולוגי, מובא הסבר קצר על הגופים המקומיים הנוגעים בדבר ופעילותם בנושא, ומוצגים תכנון הגשר הקבוע וסוגיית היתר הבנייה שניתן לו.

יודגש כי המסמך אינו עוסק בהיבטים המדיניים של הסוגיה, קרי הליך קבלת ההחלטות בדרג המדיני הבכיר וסוגיית ההסברה של משרד החוץ בימים אלו.

1. שער המוגרבים, מעלה המוגרבים (הסוללה) וגשר העץ הזמני

שער המוגרבים הוא שער הכניסה להר הבית,¹ השוכן בחלק הדרום-מערבי שלו, והוא משמש מבקרים ושוטרים.

הר הבית גבוה בעשרות מטרים מרחבת הכותל המערבי. בצדו הפנימי של שער המוגרבים שוכנת רחבת הר-הבית ומצדו החיצוני יש סוללת עפר היורדת בשיפוע מתון עד הפינה הדרומית של רחבת הכותל המערבי.

הסוללה

סוללת מעלה המוגרבים (להלן: הסוללה) חוצצת בין רחבת הכותל המערבי לבין הגן הארכיאולוגי ו"מרכז דוידסון". הסוללה היא תולדה של הסטטוס-קוו שנקבע לאחר מלחמת ששת הימים. על-פי הסטטוס-קוו, הכותל הוא באחריות היהודים, והר הבית – באחריות המוסלמים (הוואקף). כמו כן, הגישה להר הבית למי שאינו מוסלמי נעשית דרך שער המוגרבים בלבד. בסוללה זו לא נערכו עד כה חפירות ארכיאולוגיות.

ב-14 בפברואר 2004 התמוטטה הסוללה והתעוררה סכנה בעלייה ובכניסה להר הבית. לדברי רב הכותל, כמה מהנדסים, ובהם אורי שטרית, מהנדס עיריית ירושלים דאז, קבעו כי אין לעלות על הסוללה מטעמי בטיחות. לדברי מהנדס של הקרן למורשת הכותל המערבי, גשמי החורף הנוכחי מחמירים את מצבה של הסוללה והיא מסכנת את גשר העץ הזמני ואת מתפללות עזרת הנשים ברחבת הכותל.²

¹ الحرم الشريف.

² הרב שמואל רבינוביץ, ראש הקרן למורשת הכותל המערבי (רב הכותל), שיחת טלפון, 11 בפברואר 2007.

לדברי ד"ר יובל ברוך מרשות העתיקות (מחוז ירושלים), בעבודות הנעשות כיום, שעליהן יורחב בהמשך המסמך, אין כוונה להסיר את הסוללה. אמנם היא תונמך לפי מה שיתגלה בחפירות, אולם בסיום העבודות תישאר סוללה שגובהה כמה מטרים ותחצוץ בין רחבת הכותל היהודי לגן הארכיאולוגי.

מנגד, לדברי החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי ולדברי הקרן למורשת הכותל המערבי, הסוללה אמורה להיות מוסרת לגמרי, ובמקומה תיעשה החציצה בין הגן הארכיאולוגי לרחבת הכותל באמצעות הגשר הקבוע שיוקם. מכל מקום, לא יתאפשר מעבר רגלי בין הגן הארכיאולוגי לרחבת הכותל.³

גשר העץ הזמני

בעקבות קריסת הסוללה בפברואר 2004 דרשה המשטרה לבנות מייד גשר עץ זמני כדי שכוחות המשטרה יוכלו לעלות דרכו להר הבית בעת הצורך. בתוך זמן קצר נבנה גשר עץ, וכיום אפשר לעלות דרכו לשער המוגרבים.⁴ המשטרה דרשה ש-200 שוטרים יוכלו לעלות על הגשר בו-בזמן. עם הזמן החל הגשר לגלות סימני שחיקה, ומהנדסים שנכחו במקום בעת ש-200 שוטרים עלו עליו חששו מקריסתו.⁵

גשר העץ – הבנוי על פיגומי בנייה מברזל - נבנה מלכתחילה כגשר זמני ובטיחותו מותאמת לייעודו.⁶ לדברי מר ליאור שילת, ראש אגף תיאום ובקרה במשרד ראש הממשלה, "מובן כי גשר העץ הזמני לא יכול להמשיך ולשרת את הקהל למשך זמן ארוך".⁷

לדברי מבקרת עיריית ירושלים, עו"ד שלומית רובין, מחישובים של מתכנן הגשר ומסויר במקום, הגשר מתוכנן לשאת עד 400 ק"ג לכל מ"ר בכל שטח הגשר – שטח של 90 מ"ר.

הבעיות שיצרו גשר העץ הזמני והסוללה הביאו את הקרן למורשת הכותל המערבי לחפש פתרון, והחברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי התגייסה לסייע לה בכך, כפי שיפורט להלן.⁸

2. תכנון הגשר הקבוע לשער המוגרבים

בד בבד עם בניית גשר העץ הזמני, התחילה היערכות למציאת פתרון של קבע לעלייה להר הבית. ההיערכות לבניית הגשר הקבוע לא נעשתה בחופזה. התנהלו דיונים רבים ונערכו תכתובות רבות בין כל הגורמים הנוגעים בדבר. התנהלו דיונים בשני נושאים:

▪ הנושא המדיני.

▪ תכנון הגשר הקבוע ועתיד הסוללה.

הטיפול בנושא המדיני, כגון ההיערכות להסברה והעיתוי המתאים ביותר לתחילת העבודות, נעשה בדרגי הממשלה הגבוהים ביותר, והוא אינו בתחום עיסוקו של מסמך זה, כאמור.

אשר לתכנון הגשר הקבוע, היזמים המרכזיים הם הקרן למורשת הכותל המערבי⁹ והחברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי (להלן: החברה לפיתוח הרובע),¹⁰ שהיא החוכרת הראשית של הקרקע באזור.¹¹ שני הגופים מקיימים שיתוף פעולה הדוק ביניהם.

³ דניאל שוקרון, עוזר מנכ"ל החברה לשיקום ולפיתוח הכותל המערבי, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

⁴ אתר האינטרנט של עיריית ירושלים, www.jerusalem.muni.il, תאריך כניסה: 7 בפברואר 2007.

⁵ צחי כץ, מנהל מחלקת רישוי בעיריית ירושלים, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

⁶ אמיר וייס, אגף תיאום ובקרה במשרד ראש הממשלה, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

⁷ ליאור שילת, ראש אגף תיאום, מעקב ובקרה במשרד ראש הממשלה, מכתב למהנדסת עיריית ירושלים, 29 באוקטובר 2006.

⁸ דניאל שוקרון, עוזר מנכ"ל החברה לשיקום ולפיתוח הכותל המערבי, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

לקרן למורשת הכותל המערבי יש עניין רב בגשר העץ, בגשר הקבוע ובסוללה, משלוש סיבות:

- גשר העץ צמצם את עזרת הנשים בכ-60% וגרם לצפיפות במקום;¹²
- מראה הסוללה אינו יאה לאתר הכותל;
- הסוללה אינה בטיחותית ומסכנת הן את המתפללות והן את גשר העץ הזמני.¹³

במהלך הדיונים נעשו שינויים רבים בתוכניות לפי דרישות גופים כגון רשות העתיקות והמועצה לארכיאולוגיה¹⁴, עיריית ירושלים (דרישה להנגשת הגשר לנכים) והמשטרה (דרישה שהגשר יוכל לשאת 300 שוטרים בו-בזמן).¹⁵

הממשלה החליטה כי הקרן למורשת הכותל המערבי תסיים את עבודות ההכנה להקמת הגשר הקבוע¹⁶ והקצתה לה בשנת 2005 סכום של 4.8 מיליוני ש"ח לשם כך.¹⁷

הקרן למורשת הכותל המערבי מסרה את האחריות לתכנון האדריכלי לאדריכלית עדה כרמי-מלמד,¹⁸ והחברה לפיתוח הרובע תמכה בכך. תוכניותיה של האדריכלית היו מקובלות על רשות העתיקות בכל הקשור לשמירה על העתיקות במקום. **לפי התכנון, לגשר יהיו שבעה עמודים: ארבעה בתחומי הגן הארכיאולוגי ושלושה באזור הסוללה.**

כאמור, החברה לפיתוח הרובע היא בעלת המקרקעין (שנכרו ממינהל מקרקעי ישראל). בתוקף תפקידה, היא הגישה לעיריית ירושלים לפני כשלושה חודשים בקשה להיתר בנייה של הגשר הקבוע.

ב-8 בינואר 2007 נתנה רשות הרישוי של עיריית ירושלים¹⁹, בראשות סגן ראש עיריית ירושלים הרב יהושע פולק, היתר לבניית הגשר המתוכנן. עד קבלת ההיתר לא החלה החברה לפיתוח הרובע בשום עבודה בשטח.²⁰

לאחר דיונים עם הגופים הרלוונטיים, החליטה הממשלה שהעיתוי המתאים לתחילת העבודות בפועל הוא ראשית פברואר 2007. ב-6 בפברואר הוחל בבדיקות הנדסיות ולאחר מכן בחפירות ההצלה של רשות העתיקות, שבהן בודקים אם אפשר להמשיך להקים את הגשר על-פי התכנון.

⁹ הקרן למורשת הכותל המערבי היא עמותה ממשלתית שהקים המשרד לענייני דתות בשנת 1988 כדי לטפח, לפתח ולשמר את הכותל המערבי ואת מנהרותיו. כיום הקרן היא עמותה מטעם משרד ראש הממשלה ומטרתה להעצים את הקשר הרוחני והלאומי בין החברה הישראלית לכותל. נוסף על פעילויות חינוכיות-תיירותיות, הקרן למורשת הכותל המערבי עוסקת בפיתוח רחבת הכותל ואחראית לניהול היומיומי שלה.

¹⁰ החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי היא חברה ממשלתית שהוקמה בינואר 1969 ונתונה באחריות משרד הבינוי והשיכון. בתזכיר ההתאגדות של החברה נאמר, בין השאר, כי היא הוקמה כדי לשקם את הרובע, לפתחו ולהביא לידי כך שיהיה לאתר תיירות.

¹¹ הגן הארכיאולוגי גם הוא בבעלות החברה לפיתוח הרובע, ובחמש השנים האחרונות הוא מושכר לחברה לפיתוח מזרח ירושלים; זו מפעילה את המקום.

¹² לפי מבקרת עיריית ירושלים, צמצום שטח עזרת הנשים היה כ-35% בלבד.

¹³ יצוין כי הקרן למורשת הכותל אינה תומכת בעלייה להר הבית דרך שער המוגרבים בשל הגבלה הלכתית.

¹⁴ כפי שכתוב בהמשך, לא כל חברי המועצה לארכיאולוגיה תמכו בתכנון.

¹⁵ הרב שמואל רבינוביץ', ראש הקרן למורשת הכותל המערבי (רב הכותל), שיחת טלפון, 11 בפברואר 2007.

¹⁶ ליאור שילת, ראש אגף תיאום, מעקב ובקרה במשרד ראש הממשלה, מכתב למהנדסת עיריית ירושלים, 29 באוקטובר 2006.

¹⁷ אתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה, "ריכוז נושא הכותל המערבי בידי הקרן למורשת הכותל", 19 בדצמבר 2004.

¹⁸ היא תכננה את בית-המשפט העליון ואת בית אביחי בירושלים, לדוגמה.

¹⁹ ברשות הרישוי שלושה חברים: הרב יהושע פולק, ראש הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, מהנדסת העיר והיועצת המשפטית, עו"ד שרי לרנר-הורוביץ.

²⁰ דניאל שוקרון, עוזר מנכ"ל החברה לשיקום ולפיתוח הכותל המערבי, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

3. הסוגיה הארכיאולוגית

3.1 פעילות רשות העתיקות

רשות העתיקות הוקמה מכוח חוק רשות העתיקות, התשמ"ט-1989, והיא הגוף המוסמך לטפל בכל ענייני העתיקות בישראל. לצורך מילוי תפקידיה היא רשאית לבצע חפירות, פעולות שימור, שחזור, אחזקה וכיוצא בזה. כיום רשות העתיקות עורכת כ-300 חפירות ארכיאולוגיות ברחבי הארץ.²¹

ככלל, כל גורם המבצע עבודות בינוי או פיתוח באתר עתיקות חייב לפעול על-פי הנחיות רשות העתיקות. רשות העתיקות מבצעת חפירות באתר (לפי אישור ממנהל רשות העתיקות²²) לאחר שהיזם מציג לה היתר בנייה שאמור להעיד על הליך תכנון ובנייה תקין.²³ לפי ממצאי החפירות הרשות קובעת תנאים להמשך הפיתוח. לא פעם קורה שדרישותיה של רשות העתיקות גורמות לעיכוב במיזמים של יזמי בנייה.

בעת ההכנות למיזם²⁴ הנדון הציבה רשות העתיקות כמה דרישות, והעיקריות שבהן:²⁵

- התוכנית תותאם לאופי המקום, למשל בעבודות הפיתוח לא ייפגעו עתיקות בגן הארכיאולוגי, והגשר לא יסתיר את הר הבית (כלומר הוא לא יהיה גבוה מהמדרכה שבין שער האשפות לביתן הבידוק הביטחוני) וכדומה;
- ייעשו חפירות הצלה קודם בניית הגשר כמתחייב מחוק העתיקות;
- מקום העמודים באזור הסוללה ייקבע רק לאחר החפירות, מאחר שלא ידוע אילו עתיקות יתגלו שם. בשבוע הראשון של העבודות באזור נחלקה פעילות רשות העתיקות לשניים:

1. חפירות בגן הארכיאולוגי באתרים שבהם או בקרבתם יעמדו ארבעה מעמודי הגשר הקבוע;
2. פינוי שביל הבטון והתשתיות שבשכבה העליונה של הסוללה באמצעות כלים מכאניים. פעילות כלים מכאניים אינה חפירה ארכיאולוגית אלא היא נעשית כדי שבשבוע הקרוב יהיה אפשר להתחיל בחפירות בסוללה.

החפירות לגילוי ממצאים ארכיאולוגיים בסוללה (חפירות הצלה)²⁶ עתידות להימשך חודשים ארוכים. היקף הממצאים שיתגלו ואופיים הם שיקבעו את קצב העבודות. כלומר, עם התגלות ממצאים ארכיאולוגיים ייתכן שינוי בתכנון הגשר, ואף ייתכן שהתוכנית לא תוצא אל הפועל כלל.

²¹ אסנת גואז, דוברת רשות העתיקות, שיחת טלפון, 11 בפברואר 2007.

²² ד"ר יובל ברוך, ארכיאולוג מחוז ירושלים ברשות העתיקות, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

²³ לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, ותקנותיו.

²⁴ בדיוני ההכנה שנערכו לקראת תחילת החפירות הנדונות, חברי המועצה לארכיאולוגיה (גוף מיעוץ למנהל רשות העתיקות אשר הוקם מכוח חוק העתיקות, התשל"ח-1978) שותפו בתכנון והעירו הערות, ולפיהן תוקנו התוכניות. יצוין כי בין חברי המועצה לארכיאולוגיה לא שררה הסכמה בדבר תכנון הגשר והסוללה.

²⁵ ד"ר יובל ברוך, ארכיאולוג מחוז ירושלים ברשות העתיקות, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

²⁶ לפי מבקרת עיריית ירושלים, חפירות רשות העתיקות בגן הארכיאולוגי אינן חפירות הצלה אלא חפירות לשם חשיפת יסודות הגשר המתוכנן בלבד. לאור העובדה שהיתר הבניה אושר שלא כדין, אין לרשות העתיקות כל סמכות לבצע חפירות אלה.

יצוין כי פעילות רשות העתיקות אינה קשורה ישירות להיתר הבנייה של הגשר הקבוע ואינה נעשית מתוקף חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965. לכן, גם אם ייקבע שההיתר לבניית הגשר לא ניתן כדין, החפירות בסוללה יימשכו כנראה כמתוכנן.²⁷

לדברי רב הכותל, החפירות בסוללה הכרחיות גם מההיבט הבטיחותי של הסוללה; הן כורח המציאות ויימשכו בכל מקרה.²⁸

3.2. נקודות מחלוקת בסוגיה הארכיאולוגית

בעת הכנת מסמך זה עלה כי יש חילוקי דעות בין ארכיאולוגים בדבר החפירות הארכיאולוגיות שרשות העתיקות עורכת בסוללה ובגן הארכיאולוגי.

להלן שלוש דוגמאות לטענות שנשמעו מפי הארכיאולוג מאיר בן-דב ותגובת רשות העתיקות:

- הטענה: מתחת לסוללה יש בית ממלוכי, וצפוי שהוא ייהרס בעבודות. התגובה: לדברי ד"ר יובל ברוך ממחוז ירושלים ברשות העתיקות, מתחת לסוללה יש מבנים מתקופות רבות: ממלוכיים, ביזנטיים, מימי הביניים, אומאיים,²⁹ וכנראה גם מתקופת בית שני. כמו כל חפירה ארכיאולוגית, גם חפירה זו נעשית במפלסים. מן השרידים שיתגלו, אלו שראויים להישמר ישולבו בגן הארכיאולוגי, ואלו שלא – יתועדו (בכתב ובצילום) ויפורסמו.
- הטענה: מאחורי הסוללה ומתחתיה שוכן מסגד אל-בוראק,³⁰ וצפוי שהוא ייהרס בעבודות. התגובה: לדברי ד"ר ברוך מרשות העתיקות, כשקרסה הסוללה בפברואר 2004 נמצא מח'ראב³¹ – גומחה בקיר של מסגד המציינת בעבור המתפללים את כיוונה של מכה. המח'ראב מלמד שבמקום היה מבנה תפילה ממלוכי או עות'מאני. מבנה תפילה זה נהרס בעבר ולא נשאר ממנו מאומה זולת המח'ראב, מאחר שהמח'ראב בנוי מאבנים גדולות על בסיס עתיק. עובדת קיומו של מסגד במקום היא מסורת מאוחרת של השנים האחרונות ולא ידוע לו על שום מחקר או תיעוד היסטורי המציין את קיומו של מסגד זה. מבחינת המוסלמים, כל הכותל המערבי הוא מסגד אל-בוראק. אף על פי כן, רשות העתיקות מודעת לרגישות הנושא ופועלת לשימור המח'ראב בגן הארכיאולוגי.
- הטענה: בשטח הגן הארכיאולוגי, במקומו המתוכנן של אחד מעמודי הגשר, נעשית חפירה הפוגעת בשרידי בית-מרחץ אומאי³² (נקרא בית מרחץ רומי בתרשים שהתפרסם בעיתון "הארץ"). התגובה: לדברי ד"ר ברוך מרשות העתיקות, מדובר בבית מרחץ ביזנטי שכיום רק חלק ממנו גלוי. הארכיאולוגים חופרים במקום כ-15 מטר מעליו כדי לחשוף אותו. כאמור, לאחר חשיפתו והערכת ערכו, יוחלט כיצד להמשיך – האם להעתיקו או לשנות את מקום עמוד הגשר.

²⁷ מבוסס על פרסומים בתקשורת ועל דניאל שוקרון, עוזר מנכ"ל החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

²⁸ הרב שמואל רבינוביץ, ראש הקרן למורשת הכותל המערבי (רב הכותל), שיחת טלפון, 11 בפברואר 2007.

²⁹ סוף המאה ה-7 ותחילת המאה ה-8 לספירה.

³⁰ البراق.

³¹ المحراب.

³² بنو أمي.

יש טענות נוספות בנושא הארכיאולוגי, אולם מכל מקום, כרגע לא ידוע מה יימצא בחפירות, ורשות העתיקות תחליט מה ייעשה בכל ממצא שיתגלה. היקף הממצאים שיתגלו ואופיים הם שיקבעו את קצב העבודות, את מיקום עמודי הגשר ואת המשך הטיפול בממצאים.

4. היתר הבנייה לגשר הקבוע

כאמור, ב-7 בינואר 2007 ניתן לחברה לפיתוח הרובע היתר בנייה מרשות הרישוי בעיריית ירושלים.³³ בתחילת השבוע היועץ המשפטי לממשלה אמור להכריע אם היתר הבנייה ניתן כדיון.

תוכנית עמ/9 היא תוכנית המיתאר המקומית לירושלים העתיקה ולסביבתה, והיא בת-תוקף מאז שנת 1976.

לדברי עו"ד שלומית רובין, מבקרת עיריית ירושלים, לפי תוכנית עמ/9, בנייה באזור הכותל והגן הארכיאולוגי מחייבת הגשת תוכנית בניין ערים (תב"ע) בדיוק לאותו אזור בנייה.³⁴ הליך התכנון הנדרש נמשך כשנה ועובר דרך הוועדה המקומית לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה – מחוז ירושלים - ויש מועדים קבועים להתנגדויות הציבור לתוכנית. **היתר הבנייה ניתן למרות שאין להוציא היתר בנייה ללא הליך תכנוני במינהל התכנון במשרד הפנים כמתחייב בתוכנית עמ/9.**³⁵ תב"ע לגשר הקבוע לא הגיעה לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה – מחוז ירושלים ולא נדונה בה.³⁶

ממצאי מבקרת עיריית ירושלים הועברו על-ידי היועץ המשפטי של העירייה – עו"ד יוסי חביליו - לעיונו של היועץ המשפטי לממשלה.

היתר הבנייה ניתן לאחר חוות-דעת משפטית של היועצת המשפטית של הוועדה המקומית, עו"ד שרי לרנר-הורוביץ. חוות דעת זו ניתנה בעל-פה בלבד.³⁷ לדברי מר צחי כץ, מנהל מחלקת רישוי בעיריית ירושלים, הלשכה המשפטית של העירייה נתנה את חוות דעתה המשפטית על-סמך אישורים וסיכומי פגישות שנערכו עם גורמים מדיניים בכירים. במסגרת השיקולים הובאה בחשבון גם הנחיצות הביטחונית של הגשר.³⁸

לדברי מבקרת עיריית ירושלים, עו"ד לרנר-הורוביץ הוטעתה כשהוצגה לפני חוות דעתו של עו"ד יחזקאל לוי, לשעבר היועץ המשפטי של משרד הפנים, שנחשב למומחה לתוכנית עמ/9. חוות דעת זו ניתנה בעניין גשר העץ הזמני, ונאמר בה כי די בוועדה המקומית לשם הוצאת היתר בנייה. לדברי מבקרת העירייה, חוות דעתו של עו"ד יחזקאל לוי היתה טיוטה בלבד, והוא אף לא חתם עליה.³⁹ עו"ד יחזקאל לוי אישר דברים אלו.⁴⁰

תקדים מרכז דוידסון

³³ בישיבה מס' 291 של רשות הרישוי אושר היתר הבנייה מס' 57373.

³⁴ יצוין כי לעתים אין צורך בתוכניות מפורטות, והצורך תלוי במה שהוגדר בתוכניות הרלוונטיות.

³⁵ עו"ד שלומית רובין, מבקרת עיריית ירושלים, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

³⁶ גיא קב-ונקי, מתכנן מחוז ירושלים במשרד הפנים, שיחת טלפון, 7 בפברואר 2007.

³⁷ עו"ד שרי לרנר-הורוביץ, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

³⁸ צחי כץ, מנהל מחלקת רישוי בעיריית ירושלים, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

³⁹ יצוין כי בתיק הרישוי בעירייה המלה "טיוטה" אינה כתובה על חוות הדעת שנתן עו"ד לוי. לדברי מבקרת העירייה מישהו מחק את המלה "טיוטה" מחוות הדעת.

⁴⁰ עו"ד יחזקאל לוי, שיחת טלפון, 11 בפברואר 2007.

מרכז דוידסון שבגן הארכיאולוגי נבנה לפני כעשר שנים ללא היתר בנייה כנדרש. הדבר נתגלה בדיעבד כעבור כמה שנים ומבקרת העירייה הביאה אותו לתשומת לבם של הגורמים הנוגעים בדבר בעיריית ירושלים.⁴¹

בימים אלו משלימה החברה לפיתוח מזרח ירושלים – המפעילה כאמור את מרכז דוידסון – את התהליכים הנדרשים להלבנת הבנייה בדיעבד, ובין השאר הגשת תב"ע כנדרש.⁴²

לדברי מבקרת העירייה, ההליך התכנוני הנדרש להקמת הגשר הקבוע, קרי הגשת תב"ע דרך מינהל התכנון במשרד הפנים, היה ידוע לגורמים הרלוונטיים בעיריית ירושלים לנוכח המקרה של מרכז דוידסון, ואף על פי כן בחרו שלא לפעול לפיו.⁴³

⁴¹ עו"ד שלומית רובין, מבקרת עיריית ירושלים, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

⁴² גדעון שמיר, מנכ"ל החברה לפיתוח מזרח ירושלים, שיחת טלפון, 11 בפברואר 2007.

⁴³ עו"ד שלומית רובין, מבקרת עיריית ירושלים, שיחת טלפון, 8 בפברואר 2007.

